

บทความวิชาการ

พฤติกรรมกรรมการบริโภคนมและปัจจัย ที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคนมของเด็กก่อนวัยเรียน ศูนย์เด็กเล็กธนากร ต.บ่อแล อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

ปานทิพย์ เจียรวัฒนกกน * ท.บ.
ฉวีวรรณ บุญเรศ * ป.ทันตภิบาล

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคนมและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคนมของเด็กก่อนวัยเรียนโดยศึกษาในศูนย์เด็กเล็กธนากร ต.บ่อแล อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) กับพ่อแม่/ผู้ปกครอง 4 ครอบครัว ครู/ผู้ดูแลเด็ก 3 คนและผู้จำหน่ายนม 2 คน ระหว่างเดือนเมษายน - กันยายน พ.ศ. 2549 ผลการศึกษาพบว่า เด็กเริ่มรับประทานนมตั้งแต่อายุ 1 ปี ค่าขนมวันละประมาณ 10-20 บาท การบริโภคนมมีความถี่สูงโดยเด็กส่วนใหญ่ทานนมทุกวัน วันละ 2 ครั้ง นมที่เด็กชอบคือนมกรุบกรอบ พวกมันฝรั่งทอด หมดฝรั่ง และนมเปรี้ยวที่มีปริมาณน้ำตาลมาก ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคนมของเด็ก นอกจากผู้ปกครองแล้ว ยังมีเพื่อนและการโฆษณาสินค้าผ่านทางโทรทัศน์

คำสำคัญ : เด็กก่อนวัยเรียน, นม, พฤติกรรมการบริโภคนม

* โรงพยาบาลแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

บทนำ

ผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตของครอบครัวไทยไปจากเดิม พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านเพื่อประกอบอาชีพมากขึ้นด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจของครอบครัว เวลาในการเอาใจใส่และเลี้ยงดูลูกลดลง ภาระในการเลี้ยงดูลูกต้องฝากถ่ายให้กับผู้อื่นมากขึ้น จำเป็นต้องฝากเด็กให้อยู่ในการดูแลของญาติ หรือฝากเลี้ยงในศูนย์เด็กเล็กใกล้บ้าน จากข้อมูลของ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ในปี 2547 รายงานว่า เด็กอายุ 2-5 ปี อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือโรงเรียนประมาณร้อยละ 75¹ สำหรับ สถานการณ์การฝากเลี้ยงในสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือ ศูนย์เด็กเล็กของ อำเภอแม่แตงนั้น จากการดำเนินงานทันตสาธารณสุขในศูนย์เด็กเล็ก พ.ศ. 2548 -2550 พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนได้รับการเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือศูนย์เด็กเล็กมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น คือ ร้อยละ 47.6, 63.1 และ 64.4 ตามลำดับ ดังนั้น บทบาทของผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็กจึงมีส่วนสำคัญในการอบรมและปลูกฝังพฤติกรรมต่างๆของเด็ก โดยเฉพาะพฤติกรรม การบริโภคอาหารและขนม ที่เป็นผลพวงจากสังคมบริโภคนิยม เกิดค่านิยมในการบริโภคขนมและอาหารที่ไร้ประโยชน์มากขึ้น การบริโภคขนมและของหวานมีอัตราสูงมากขึ้นเรื่อยๆจากการศึกษาค่านิยมของเด็ก โดยโครงการเด็กไทยรู้ทัน² พบว่า เด็กอายุ 5-14 ปี ได้รับค่านิยมเฉลี่ย 29 บาท/วัน สำหรับในเด็กเล็กก็เช่นกัน พบว่า เด็กเริ่มบริโภคขนมกรุบกรอบตั้งแต่อายุ 6 เดือน เด็กส่วนใหญ่ ร้อยละ 64.6 กินขนม 1-2 รายการ/วัน³ ปัญหาด้านสุขภาพที่ตามมากับการบริโภคขนม ที่เห็นได้ชัด คือ โรคฟันผุและโรคอ้วน ในเด็ก จากการสำรวจสถานะโภชนาการในกลุ่มเด็กอนุบาล ปี 2545⁴ โดยกองโภชนาการ กรมอนามัย พบปัญหาโภชนาการเกิน(โรคอ้วน)ในกลุ่มเด็กอนุบาล ร้อยละ 13.6 เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญของโรคเบาหวาน

ไขมันในเลือดสูง ตลอดจนปัญหาด้านสังคมและสภาพจิตใจ จึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ สำหรับ สถานการณ์การเกิดฟันผุในเด็กเล็ก จากรายงานการสำรวจทันตสุขภาพของประเทศ⁵ ปี 2543-2544 พบว่า เด็กอายุ 3 ปีมีโรคฟันผุร้อยละ 65.7 โดยภาคเหนือมีอัตราฟันผุร้อยละ 67.0 มีค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน 3.6 และ 3.8 ซี/คนตามลำดับ จากการสำรวจสถานะฟันผุในเด็กอายุ 3 ปีของอำเภอแม่แตง ในปี 2549 และปี 2550 พบว่า มีอัตราการเกิดฟันผุ ร้อยละ 64 และร้อยละ 58 ตามลำดับสำหรับสถานะทันตสุขภาพของเด็กเล็กในอำเภอแม่แตง จากการดำเนินกิจกรรมตรวจสุขภาพช่องปากเด็ก ในศูนย์เด็กเล็ก (3-5 ปี) ตั้งแต่ปี 2548-2550 พบว่า มีอัตราการเกิดโรคฟันผุร้อยละ 58.1, 56.0 และ 53.9 ตามลำดับ สำหรับศูนย์เด็กเล็กธนากร ตำบลซ้อแล จากการตรวจสุขภาพช่องปากเด็กใน ในปี 2549 พบว่า ชั้นเด็กเล็ก (อายุ 1-2 ปี) มีฟันน้ำนมผุร้อยละ 14.7 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 80, 82.4 และ 89.7 ในชั้นอนุบาล 1, 2 และ 3 ตามลำดับ ซึ่งถือว่าอยู่ในภาวะที่น่าเป็นห่วงเป็นอย่างมากต่อการเกิดฟันผุในฟันแท้ต่อไปในอนาคต

จากสภาพปัญหาต่างๆดังที่กล่าวมาข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พฤติกรรมการบริโภคขนมของเด็กที่เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเกิดโรคฟันผุ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษากิจกรรมบริโภคขนมและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคขนมของเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อให้รู้ถึงพฤติกรรมของเด็ก เกิดความเข้าใจและนำไปพัฒนาแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชนในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ที่มีบทบาท ต่อพฤติกรรมการบริโภคขนมของเด็กก่อนวัยเรียน ในศูนย์เด็กเล็กธนากร ต. ซ้อแล อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

ตารางที่ 1 แสดงคุณลักษณะและบริบทของครอบครัวที่ให้สัมภาษณ์

Table 1 Characteristics and context of interviewed families.

ครอบครัว	คุณลักษณะของครอบครัว
ครอบครัว ที่ 1	เป็นครอบครัวเดี่ยว ที่ประกอบด้วยพ่อแม่และลูก 1 คน ประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำไร่ทำสวน ปลูกข้าวในที่ของตนเอง ฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี มีเงินเหลือเก็บ ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกผักกินเองในครอบครัว การเป็นอยู่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ พยายามไม่ก่อหนี้ใดๆ พ่ออายุ 41 ปี ส่วนแม่ 39 ปี สุภาพและอัธยาศัยดีทั้งคู่ พ่อจบชั้นม.6 แม่จบปวช. ลูกอายุ 5.9 ปีเป็นผู้หญิง ฟันไม่ผุ ไม่ชอบกินขนมซอง/กรุบกรอบ ชอบทานผัก/ผลไม้ทุกชนิด พ่อแม่ทำอาหารใส่ปิ่นโตให้ไปทานที่โรงเรียนทุกวันโดยมากเป็นผัดผัก ผักนึ่ง ผักลวกและมีผลไม้ด้วยทุกวัน ไม่เคยงอแงรบเร้าพ่อแม่ให้ซื้อขนม เห็นเพื่อนทานก็ไม่สนใจขอทานด้วย พ่อแม่มักจะพูดคุยเรื่องขนม/อาหารที่มีประโยชน์กับลูก ถ้าพาไปที่ร้านจะให้ลูกเลือกขนมเอง และถามว่าเลือกเพราะอะไร มีเงื่อนไขในการซื้อขนม เช่น ถ้ามีประโยชน์จะให้ 2 ชิ้น ถ้าไม่มีประโยชน์จะให้ชิ้นเดียว แต่ไม่ค่อยได้ซื้อขนมบ่อยนัก เพราะแม่จะทำขนมไทยทานเองที่บ้าน โดยบอกลูกว่าขนมแม่มีประโยชน์กว่าขนมของที่ขายและประหยัดเงินด้วย แม้แต่ไอติมแม่อีกจะทำเองเพราะว่าจะสะอาดกว่าที่เขายขาย สำหรับการดูโทรทัศน์ พ่อแม่จะนั่งดูกับลูกตลอด ถ้ามีโฆษณาขนมก็จะชี้ให้เห็นอันตรายที่แฝงมา เช่น ใส่น้ำตาล, หวานมากกินไปทำให้ฟันผุได้หรือผงซีส/สารปรุงรสต่างๆ ฝึกให้ดูรายการที่มีสาระความรู้เช่นบันทึกดินนอยและรายการเด็กต่างๆ พ่อแม่จะอ่านหนังสือนิทานให้ลูกฟังตลอด ทำให้ลูกชอบหนังสือ ถ้าลูกจะถามถ้าเป็นเรื่องที่ตนเองสนใจและสงสัย พ่อแม่เป็นคนที่ชอบอ่านหนังสือ/ดูโทรทัศน์รายการที่เป็นความรู้ เวลาไปโรงพยาบาลจะชอบอ่านข่าวสารความรู้ที่ติดไว้ตามบอร์ดต่างๆ
ครอบครัว ที่ 2	เป็นครอบครัวขยาย ประกอบด้วยพ่อแม่, ลูก 1 คนและป้าที่เป็นพี่สาวแม่ มีอาชีพรับจ้างรายวันทั้ง 3 คน โดยพ่อรับจ้างหักข้าวโพด แม่และป้ารับจ้างเก็บพริก หอมและแกะกระเทียม ครอบครัวไม่ค่อยมีเงินเก็บ พ่ออายุ 51 ปี จบชั้นป.6 แม่และป้าจบชั้นป.4 แม่อายุ 43 ปี ป้าอายุ 45 ปี ลูกเป็นผู้ชาย อายุ 6 ปี ตัวเล็ก ผอม แต่ดูร่าเริงดี จากการพูดคุยกับแม่และป้าสังเกตเห็นได้ถึงความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัวความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่นระหว่างพ่อกับแม่ แม่กับป้าแม่กระทั่งพ่อกับป้า ซึ่งก็สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้คุยกับครู ครูบอกว่าป้ามักจะทะเลาะกับแม่ และป้าหนีออกจากบ้านไปหลายครั้งแล้ว แต่ก็คิดถึงหลานเพราะเลี้ยงกันมาตั้งแต่เล็ก โดยเด็กอยู่กับป้าเป็นส่วนใหญ่ ทานข้าวกับป้าสองคนโดยป้าเป็นคนทำกับข้าวให้ไม่ได้ทานกับพ่อแม่(แยกสำรับกัน ไม่ทำอาหารทานด้วยกัน พ่อแม่ทานด้วยกันสองคน) ป้าบอกว่าแม่เป็นคนดื้อไม่ฟังใคร เลี้ยงลูกไม่เป็น ตามใจลูกมาก พ่อแม่เลี้ยงลูกไม่เป็น ไม่อบรมลูกให้มีนิสัยที่ดี ทำให้ลูกดื้อ ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ เป็นคนอารมณ์ร้ายถ้าโดนขัดใจ กับป้าเองถ้าไม่ถูกใจก็ด่า ถีบ เตะป้า พ่อแม่มักจะทะเลาะกันเสียงดัง ด่าว่ากันให้ลูกได้ยินเป็นประจำ ลูกได้ยินพ่อแม่ทะเลาะกัน ก็จะบอกป้าว่าทะเลาะกันอีกแล้วคุณนี่ ตอนหลังทั้งป้าและเด็กพยายามไม่สนใจเวลาพ่อแม่ทะเลาะกัน สำหรับเรื่องการกินขนม พบว่ากินขนมทุกวัน ทั้งเช้า-เย็นโดยเด็กเลือกซื้อขนมเอง พ่อแม่ห้ามไม่ได้ ถ้าห้ามจะงอแงมาก ไม่ยอมให้ขัดใจ ทุกเย็นพ่อจะพาลูกไปซื้อขนม ตามใจลูกมาก ปลอบยให้ลูกซื้อจนพอใจ ไม่ห้าม ลูกชอบขนมหวานๆพวกลูกอม

ตารางที่ 1 แสดงคุณลักษณะและบริบทของครอบครัวที่ให้สัมภาษณ์ (ต่อ)

ครอบครัว	คุณลักษณะของครอบครัว
	และชอคโกแลตที่เป็นแท่ง ชอบซื้อขนมที่มีของแถมเป็นของเล่นมาก สนใจแต่ของเล่นไม่สนใจขนม ป้าเสียชีวิตก็เอาขนมมากิน แต่ป้าก็บอกว่าขนมมันไม่อร่อยจริงๆ เด็กเลยไม่สนใจกิน ป้าจะซื้อขนมถุง/กรุบกรอบและนมดัดชนิด 2 กล่องที่ร้านหน้าโรงเรียนให้ไปทุกเช้า สำหรับแม่ อยากให้ลูกลดการกินขนมเพราะฟันผุหมดทั้งปากแล้ว แต่ก็ไม่รู้จะห้ามลูกได้อย่างไร เวลาอยู่ที่บ้านจะไม่ชอบทานข้าว โดยเฉพาะผัก บอกว่ากับข้าวไม่อร่อย จากการตรวจฟัน พบว่าเด็กมีฟันผุทั้งปาก โดยเฉพาะฟันหน้าทุกซี่เหลือแต่ตอฟันดำ. จากการพูดคุยกับครู ครูบอกว่าพ่อกับป้าจะเป็นคนมีเหตุผล แต่แม่มักจะขัดแย้งกับผู้อื่นบ่อยๆ ทั้งพ่อและป้า เพื่อนบ้านหรือแม้แต่ครูที่โรงเรียน เป็นคนที่ไม่ค่อยยอมรับผู้อื่น เข้าใจอะไรยาก ชอบพูดเถียงไว้อ่อน ส่วนตัวเด็กเอง ครูบอกว่าอยู่ที่โรงเรียนเป็นเด็กนิสัยร่าเริง เข้ากับเพื่อนได้ดี ไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่หิวของ ชอบแบ่งขนมหรือของเล่นให้เพื่อนอยู่เสมอ มีลัมมาคารวะกับผู้ใหญ่ อยู่ที่โรงเรียนทานอาหารได้ทุกอย่าง ผักผักรวมก็ทานได้อย่างเอร็ดอร่อย ไม่เคยอึดอัด
ครอบครัว ที่ 3	เป็นครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกัน ลูกอยู่กับแม่โดยบ้านที่อาศัยอยู่เป็นบ้านของตายาย ในครอบครัวมีทั้งหมด 5 คน คือ ตา ยาย แม่ ลูกและลุง(เป็นพี่ชายแม่) แม่อายุ 27 ปี จบปริญญาตรี ทำงานรับจ้างร้อยสร้อย เครื่องประดับ รายได้วันละร้อยกว่าบาท อดีตสามีไม่เคยช่วยเหลือเลี้ยงดูลูกตั้งแต่เกิด ตาอายุ 67 ปี ยายอายุ 63 ปี มีอาชีพทำสวน ปลูกยาสูบ รายได้พอเลี้ยงตัว ลูกเป็นผู้หญิงอายุ 2 ขวบครึ่ง ตายายช่วยเหลือหลานรับ-ส่งไปโรงเรียนตลอด ตอนเช้าตาจะไปส่งที่โรงเรียนและแวะซื้อขนมหน้าโรงเรียน แต่ตอนเย็นตาไปรับแล้วจะพากลับบ้านเลย ไม่แวะซื้อขนมที่ไหนอีก เด็กชอบทานขนมซอง/ขนมกรุบกรอบเพราะมีสีลีสสวยงาม ไม่ชอบพวกลูกอมและขนมที่มีรสหวาน เพราะตาจะไม่ซื้อขนมหวานๆ/ลูกอม รวมทั้งน้ำอัดลมให้ทานเลยเพราะกลัวหลานฟันผุเหมือนลุง ที่ตอนเด็กๆชอบทานลูกอมหวานๆทำให้ปวดฟัน ตาต้องพาไปถอนฟันที่โรงพยาบาลอยู่บ่อยๆ จากการตรวจฟัน เด็กไม่มีฟันผุเลย
ครอบครัว ที่ 4	เป็นครอบครัวเดี่ยว พ่อแม่และลูก 1 คน แต่ลูกบ้านอยู่ในบริเวณเดียวกันกับตายาย พ่ออายุ 38 ปี แม่อายุ 35 ปี แม่มีอาชีพรับราชการ พ่อเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ จบปริญญาตรีทั้งคู่ ครอบครัวมีฐานะดี ลูกเป็นเด็กผู้หญิง อายุ 3 ขวบ ร่างกายแข็งแรง ร่าเริงแจ่มใส แม่จะเป็นคนรับ-ส่งลูกมาโรงเรียน จะให้ลูกทานข้าวและขนมที่บ้านก่อนมาโรงเรียน โดยเป็นขนมถุง/กรุบกรอบซื้อไว้ที่บ้านเป็นแพคใหญ่ ตอนเย็นเวลามารับกลับบ้านจะพาแวะตลาดซื้อนมเปรี้ยว ดัดชนิดอื่น ๆ ให้ทานแต่ของขบเคี้ยวไม่ให้ทานเพราะจะให้ทานอาหารมื้อเย็นให้อิ่มมากกว่า เวลาพาไปที่ร้านขายขนมเด็กจะเลือกเอง แม่สังเกตว่าลูกชอบซื้อขนมที่มีรูปลักษณะสวยงาม มีสีลีสรวมทั้งที่มีของแถม โดยเฉพาะที่เป็นของเล่น ถ้าเห็นเพื่อน ๆ มาก็จะต้องขอซื้อแบบที่เพื่อนมี เวลาลูกดูโทรทัศน์ช่วงโฆษณาขนม ลูกจะพูดว่าอยากกินขนมเหมือนในโฆษณาที่เห็น สำหรับขนมที่มีขายทั่วไป แม่เห็นว่าส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีคุณภาพ ไม่มีประโยชน์สำหรับเด็ก มีน้ำตาลมากเกินไปและใส่สี/ผงปรุงรสที่อาจเป็นอันตรายสำหรับเด็ก ดังนั้นส่วนใหญ่จะเป็นคนเลือกขนมให้ลูกเอง พยายามจำกัดการทานขนมของลูกไม่ให้ทานมากเกินไป

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคขนมของเด็กก่อนวัยเรียน

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการ

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาเพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมกรรมการบริโภคขนมของเด็ก

ก่อนวัยเรียนในศูนย์เด็กเล็กธนากร ต.ช่อแล อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นพ่อแม่/ผู้ปกครองจำนวน 4 ครอบครัว (ตารางที่ 1) ที่มีลูกอยู่ในศูนย์เด็กเล็กธนากร ครู/ผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กธนากร 3 คน (ตารางที่ 2) โดย 1 ใน 3 คนนี้เป็นทั้งครู/ผู้ดูแลเด็กและเป็นเจ้าของผู้บริหารศูนย์เด็กเล็กธนากรนี้ด้วย

ตารางที่ 2 คุณลักษณะและบริบทของครู/ผู้ดูแลเด็กศูนย์เด็กเล็กธนากร

Table 2 Characteristics and context of teachers/daycare providers, Thanakorn Daycare center

ครู/ผู้ดูแลเด็ก	คุณลักษณะของครู/ผู้ดูแลเด็ก
คนที่ 1	เป็นผู้หญิง อายุ 35 ปี ดูแลเด็กโต อนุบาล 3 อธิบายดี คุยเก่ง ยินดีให้ข้อมูลทุกเรื่องเกี่ยวกับเด็ก รู้จักเด็กเกือบทุกคนทั้งเด็กเล็กและเด็กโต รวมทั้งพ่อแม่ของเด็กด้วย มีความกระตือรือร้นในการสอน/อบรมเด็ก มีลูกชายเรียนชั้นป.6 ลูกเป็นเด็กที่ไม่ชอบทานขนมถุง/กรุบกรอบ
คนที่ 2	เป็นผู้หญิง อายุ 30 ปี ดูแลเด็กเล็ก อนุบาล 1 อธิบายดี คุยเก่ง ยินดีให้ข้อมูล มีความกระตือรือร้นในการสอน/อบรมเด็ก มีลูกสาวเรียนที่ศูนย์นี้ 2 คน เป็นแม่ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องขนมมากเพราะไม่อยากให้ลูกมีฟันผุ ตั้งแต่ลูกยังเล็กๆจะเน้นเรื่องดูนมแล้วให้ดูน้ำตาลตามทุกครั้ง โตขึ้นอาจจะไม่ให้ทานพวกขนมซอง เน้นให้ลูกทานพวกผัก/ผลไม้มากกว่าทุกวันนี้ลูกจะไม่เคยรบเร้าซื้อขนมเลยลูกฟันไม่ผุ
คนที่ 3	เป็นผู้หญิง อายุ 51 ปี เป็นเจ้าของศูนย์เองด้วย ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลดีมาก อธิบายดี ให้การดูแลเด็กเป็นอย่างดี ให้ความรักและเอาใจใส่เด็กทุกคน รู้จักครอบครัวเด็กเป็นอย่างดี

ตารางที่ 3 คุณลักษณะและบริบทของผู้จำหน่ายขนมหน้าศูนย์เด็กเล็กธนากร

Table 3 Characteristics and context of shopkeepers who sold confectionary

คนขายขนม	คุณลักษณะของของคนขายขนม
คนที่ 1	เป็นผู้หญิง อายุ 48 ปี ร้านอยู่ใกล้ประตูเข้าศูนย์ ส่วนใหญ่เด็กจะซื้อขนมตอนเช้าก่อนเข้าเรียนและตอนเย็นหลังเลิกเรียน ที่ร้านจะขายขนมถุง/กรุบกรอบ ซองละ 1-5 บาท, เยลลี่, น้ำลัม, หวานเย็น, นมเปรี้ยวและหมากฝรั่ง ให้ข้อมูลว่าพ่อแม่จะซื้อขนมให้เด็กกิน 1 ถุงเพื่อให้เด็กกินตอนกลางวันด้วย เด็กจะชอบขนมที่มีของแถมที่เป็นของเล่น ไม่ค่อยสนใจขนมมากนัก เด็กจะไม่ชอบขนมที่ทำมาขาย เช่น ขนมชั้น เด็กไม่ซื้อ
คนที่ 2	เป็นผู้หญิง อายุ 53 ปี เป็นข้าราชการครูบำนาญ เคยสอนเด็กชั้นเด็กเล็กมาก่อน อธิบายดี ยิ้มแย้ม ร่าเริง ยินดีให้ข้อมูล ร้านตั้งอยู่หน้าปากซอยทางเข้าศูนย์ ติดกับถนนในหมู่บ้าน เป็นร้านใหญ่ ขายของชำต่างๆ เด็กมักจะมาซื้อขนมในตอนเย็น แต่ส่วนใหญ่จะขายให้กับเด็กโตขึ้นประถมมากกว่า ให้ข้อมูลการซื้อขนมว่า เด็กมักจะเลือกขนมเอง และมักจะรู้จักชนิดขนมใหม่ๆที่โฆษณาทางโทรทัศน์ก่อนคนขายด้วยซ้ำ และเด็กจะไม่ซื้อขนมไทยๆ เลยบอกว่าทานไม่เป็น เคยเอามาขายแต่ขายไม่ได้เลย

ผู้ศึกษายังได้ศึกษาถึงผู้จำหน่ายขนมของร้านค้าบริเวณหน้าศูนย์เด็กเล็กธนาคารอีก 2 คน (ตารางที่ 3) ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้โดยเฉพาะเจาะจงเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย และ กลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคขนมของเด็กก่อนวัยเรียน ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) ภายใต้กรอบคำถามกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาได้จัดทำขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและมีการตรวจสอบข้อมูลด้วยกระบวนการ Triangulation การศึกษานี้ดำเนินการรวมทั้งสิ้น 6 เดือน ระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนกันยายน 2549

ผลการศึกษา

1. พฤติกรรมการบริโภคขนมของเด็กก่อนวัยเรียน จากการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคขนมของเด็กก่อนวัยเรียนจากผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการดูแลเด็ก ทั้งพ่อแม่/ผู้ปกครอง,ครู/ผู้ดูแลเด็กและคนขายขนมมีทัศนะเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคขนมของเด็กที่สอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ โดยพบว่า เด็กเริ่มรับประทานขนมตั้งแต่ อายุ 1 ปี 3 เดือน หรือเมื่อพ่อแม่พามาเข้าโรงเรียน ส่วนใหญ่ เด็กรับประทานขนมทุกวัน อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง เข้า-เย็น ค่าขนม โดยเฉลี่ย วันละ 10 บาท ต่อคน เด็กมีการทานขนมกันมากเกือบจะทุกคน โดยเฉพาะในเด็กโตที่สามารถซื้อเองได้ จะไม่ยอมให้พ่อแม่ซื้อให้

“เลือกเอาเองคนเดียวเลยดีร้านนี้..ละก็ร้านค้าแกเลือกเอาเองทุกอย่างก็ได้เพราะว่าแกเลือกเอง..หุบเอาเอง มาถึงก็หุบหุบเอา แกเบ่งใจแกก็หุบ เอาห้ามดืงบได้”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 2

“ถ้าเป็นละอ่อนหน่อย ป๊อแม่จะซื้อใส่กระเป๋ามา 5 บาท ดืม้อ.ย.โดยจะเน้นถุงใหญ่ๆ..ถ้าเป็นเด็กโต

จะบ่ยอมซื้อผู้ใหญ่ซื้อหื้อ จะซื้อคนเดียว..”

ครู/ผู้ดูแลเด็ก คนที่ 1

“จะต้องพาแกไปซื้อที่ร้านด้วย..แกอยากจะเลือกเอง..”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 4

จากการศึกษา พบว่า เด็กเกือบทุกคนจะแวะซื้อขนมก่อนมาโรงเรียนจนเป็นกิจวัตรประจำวันไปแล้ว แม้บางคนจะให้ลูกทานขนมก่อนมาโรงเรียนเป็นขนมขบเคี้ยวกรอบๆโดยแม่ซื้อให้ แต่ตอนเย็นจะไม่ให้ทานเลย

“มันดืงเป็นอย่างนี้ก่อนจะเข้ามรร...แน่นอน อยู่แล้ว มันดืงบ่มีที่จะบ่เอาขนมเข้ามาด้วย แม่เป็นต้องซื้อขนมหื้อเพราะมันกลายเป็นกิจวัตรประจำวันไปแล้ว”

ครู/ผู้ดูแลเด็กคนที่ 1

“เรื่องกินนี่..นจะซื้อกินช่วงก่อนมาโรงเรียน ส่วนใหญ่ก็จะเป็นขนมขบเคี้ยวอะคะ กรอบๆ เป็นถุงจะซื้อไว้หื้อที่บ้าน ถ้าน้องเป็นมาแวะตามร้านค้า น้องเป็นจะหยิบเอง คือนกลังเกตว่าเป็นจะหยิบจากรูปลักษณะข้างนอกมากกว่า ตอนเย็นน้องจะเลือกนมเปรี้ยวดัชมิลล์ ของขบเคี้ยวจะไม่ได้กินแล้ว”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 4

จากการศึกษา พบว่าขนมที่เด็กนิยมรับประทานจะเป็นพวกขนมกรุบกรอบ ขนมของพวกมันฝรั่งทอด เช่น เลย์ ตะวัน ฮานามิ โปเต้ รวยเพื่อน บัวไทย ลูกอม, ชอคโกแลต,หมากฝรั่งซิเครท พวกเครื่องดืมที่เด็กนิยมกันมากได้แก่ นมเปรี้ยวดัชมิลล์ น้ำหวาน ไอศกรีมโยเกิร์ตและ น้ำอัดลม สำหรับขนมไทยๆ เด็กไม่นิยมรับประทาน

“..ส่วนใหญ่จะเป็นพวก”เลย์ “พวก”ตะวัน” เนี่ยจะเยอะ..ขนาด 6 บาทก่อนนาคุณหมอ..เพิ่มมาหมบาทเป็นยังซื้อหื้อลูกเป็นเลย..บางครั้งก็เป็นข้าวเกรียบรวยเพื่อน ฮานามิ หรือ ขนมดืเป็นแพคใหญ่ๆน้อย”

ครู/ผู้ดูแลเด็ก คนที่ 2

“พวกลูกอมจะบ่ค่อยกิน จะชอบซื้อพวกเลย
มากกว่า”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 3

“ละอ่อนบ่าเดียวมันบ่กินเลยขนมไทย มันบ่
หยุดเลยบ่าแก้วเป็นก็เกยเอามาขายแต่ละอ่อนมันบ่กิน
ขนมก็บ่ได้ขาย..”

คนขายขนมคนที่ 2

“..ละอ่อนเขาบ่กินแล้วขนมบ้านเฮา..เขาตัง
บ่กิน เขากินบ่เป็นไปเหี้ยละ..”

คนขายขนมคนที่ 1

จากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เด็กจะซื้อขนม
ที่ร้านขายขนมในหมู่บ้าน และที่ตลาดเวลาแม่พาไป
ตลาดด้วย เด็กเลือกซื้อขนมเองโดยเฉพาะในเด็กโต
จะไม่ยอมให้พ่อแม่ซื้อให้ โดยเลือกซื้อขนมที่มีรูป
ลักษณะหรือมีของแถมที่ดูใจ ซื้อขนมที่มีของแถม
ติดมาด้วย บางคนไม่สนใจขนมเอาขนมทิ้ง โดยที่พ่อแม่
แม่ก็เห็นแต่ไม่ว่าอะไร สำหรับในเด็กเล็กจะเลือก
ขนมโดยดูจากรูปลักษณะข้างนอก เช่น มีสีล้นดูใจ มี
หีบห่อสวยต้องตาถูกใจ ไม่เน้นรสชาติ

“เวลาออกไปกาด ไปซื้อกับข้าวก็จะขอแวะซื้อ
จะเลือกคนเดียว”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 3

“ละอ่อนบางคนเป็นบ่ชอบขนมแต่ชอบของ
แถมติดมากับขนม..สังเกตจากดีละอ่อนเอามาโฮ
งเหียนนะเจ้า..ถ้าถุงไหนมีของแถม ละอ่อนจะซื้อ บาง
คนแกะแล้วเอาขนมขว้างทิ้งไปเหี้ย..บ่แม่ก็บ่ว่ายัง
อย่างบางคนยายมาส่ง แกกียืนหื้อยาย เอาเฉพาะ
ของเล่นไป ยายก็ว่า..บ่กินละ ครูหม่อมเอาไปแจกละ
อ่อนคนอื่นเหี้ยเตอะ..”

ครู/ ผู้ดูแลเด็กคนที่ 1

การศึกษา พบว่า ขนมที่มีของแถมมีผลจูงใจ
ให้เด็กซื้อ

“เป็นตัวล่อเลยเจ้า..ยังเป็นภาชนะที่ใส่ขนม
ยังมีความสำคัญเลยเจ้า..เป็นโทรศัพท์มือถือฟอง..
โทรศัพท์ฟอง..ยังขนมที่แถมตัวการ์ตูน..บางที่เป็นตัวต่อ

ต่อเป็นรูปบ้านฟอง..ตัวการ์ตูนฟอง..บางทีละอ่อน
เห็นของเพื่อนว่าวันนี้ขนมของนายนี้มีของเล่นอย่างนี้
ฉันก็ซื้อมาเล่นฟอง..”

ครู/ผู้ดูแลเด็กคนที่ 1

“สิ่งดึงดูดใจ บ่ใจขนม แต่จะเป็นของเล่น”

“ละอ่อนส่วนมากจะชอบสีล้น บ่ได้เน้นรสชาติ
ชอบของแถมดีเป็นเห็นชัด ละอ่อนมันเมาของเล่น”

“คือ..จะเฉพาะของเล่นมากกว่า ถ้ามีอัน
ไหนดีดูว่าแถมของเล่นอันนั้นละ จะชอบ อย่างมาถึง
เห็นเพื่อนๆ มี เดียวพุงนี้เข้าอยากจะไปซื้อละ..ของ
เล่นอันนี้ มันไปติดกับขนมอีกอันหนึ่งก็จะรีบซื้อ รีบ
คว่ำมาเลยเหี้ยละ”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 4

“เจ้า..ยังขนมดีแถมตัวการ์ตูน..คุณหม่อมเกย
หันก่อนเจ้า..บางทีก็เป็นตัวต่อ..เอามาต่อกันเป็นรูป
บ้านฟอง..ตัวการ์ตูนอันฟอง..แต่ขนมละอ่อนจะบ่กิน
เลย..มันบ่ล่ำด้วย..ครูหม่อมเกยเอามาจิม..มันมีกลิ่น
หืนๆ..ละขนมก็มีนิดเดียวอันนั้นละอ่อนจะเอาขนม
ทิ้ง..เอาของแถมมาเล่นด้วยกัน..”

ครู/ผู้ดูแลเด็กคนที่ 3

นอกจากนี้ ยังพบว่า เด็กบางคนชอบเอาขนม
ที่ซื้อมามาอวดเพื่อนๆ และมักจะมีเพื่อนๆเลียนแบบ

“..บางคนแกะออกมาอวด..เหี้ยะ เธอ..ฉันซื้อ
นี้มามีของแถมด้วย อวดกัน..”

ครู/ผู้ดูแลเด็กคนที่ 2

“..ละหม่อมอย่าง เขาชอบเลียนแบบกัน 3-4
ขวบเหียนะ เห็นคนนั้นคนนี้ก็กินก็ไค้กินอย่างเป็น..”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 1

“เลียนแบบกันครับ บางคนคือจะเอาจนได้”

พ่อเด็ก ครอบครัวที่ 1

นอกจากนี้ เด็กส่วนใหญ่มักใช้ขนมเป็นข้อต่อ
รองกับพ่อแม่ในการมาโรงเรียน บางครั้งขอซื้อของ
เล่นที่มีราคาแพงเป็นข้อต่อรองซึ่งพ่อแม่ว่าไม่ได้ก็
ต้องยอม เช่นของเล่นราคา 50 บาท

“..ถ้าบ่หื้อสดังค์ก็จะบ่ลงรถ ต้องหื้อดังค์ไป

ซื้อขนมที่ร้าน..ละอ่อนมันฉลาด บางครั้งร้านหน้า
รร.ป๋มก็จะมีบับบ๊อแม่ไปซื้อร้านใหญ่ๆ ป๋มนะ..”

ครู/ผู้ดูแลเด็กคนที่ 1

“ลูกเจ้านะ...ถ้าบับได้ขนม มัน定会บยอมไป
โรงเรียนเลยละ..”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 2

“..แกบยอม พอได้ตั้งใจแกก็เจียบ ก็จะมีบยอม
ละ...”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 2

จากการศึกษา ยังพบว่า เด็กบางคนใช้ขนม
เป็นสื่อต่อรองในการดึงให้เพื่อนมาเล่นกับตนเอง หรือ
ช่วยในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ซึ่งครูไม่ค่อย
เห็นด้วยกับพฤติกรรมแบบนี้เพราะอาจจะเป็นการ
ปลูกฝังนิสัยต่อรอง ทำอะไรต้องมีข้อแลกเปลี่ยน

“ละอ่อนบางคนใช้ขนมล่อ เอาของเล่นมา
อยากเล่นกับเพื่อนก็ใช้ขนมเข้าแลก แต่ว่าบางครั้ง
หม่อมว่าก็บยอมดิ้นะ เหมือนกับแกไม่ได้ดีด้วยตัวเอง
ดังนั้นถ้าวันไหนแกไม่มีขนม แกอาจจะไม่มีเพื่อนเล่น
ถ้าโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นการใช้สตางค์ เป็นการปลูก
ฝังตั้งแต่ละอ่อนถ้าจะหื้อทำหยังต้องมีข้อแลกเปลี่ยน”

ครู/ผู้ดูแลเด็กคนที่ 1

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภค
ขนมของเด็ก การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาผ่าน
ทัศนะของผู้ปกครอง 4 ครอบครัวที่มีความแตกต่างกัน
ครู/ผู้ดูแลเด็กและคนขายขนม โดย มีข้อสรุปปัจจัยที่
เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคขนมของเด็ก ดังนี้

2.1 ด้านครอบครัว / อิทธิพลของด้าน
ครอบครัว จากการศึกษ พบว่า พ่อแม่ส่วนใหญ่มัก
ตามใจลูกในการซื้อขนมลูกเลือกซื้อขนมเอง ไม่เคย
ห้าม พ่อแม่ไม่ค่อยให้ความเอาใจใส่ในการเลือกซื้อ
ขนมของลูก ยินดีซื้อขนมถึงแม้ว่าจะมีราคาแพงก็ตาม

“แกเลือกเอาเองทุกอย่าง บ๊อบก็ได้ห้าม แก
ถูกใจอันไหนบ๊อบก็ซื้อหื้อ”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 2

“คิดว่าบ๊อแม่เป็นตามใจลูก บ่อยมีการพูด

กับลูกให้ลูกซื้อหื้อ”

ครู/ผู้ดูแลเด็กคนที่ 2

“สังเกตจากที่ละอ่อนเอามาโฮงเฮียน บ๊อแม่
เป็นจะกล้าซื้อหื้อสมมุติอย่างเลออีเนาะ.. บางทีใน
ความคิดของเขา..เขาู้สึกว่ามันแพงแต่บ๊อแม่
เป็นกล้าซื้อ”

ครู/ผู้ดูแลเด็กคนที่ 3

จากการศึกษา พบว่า ในการที่ผู้ใหญ่ซื้อขนม
ให้เด็กนั้นเป็นการแสดงถึงความรัก ความเอ็นดูเด็ก
และในความเห็นของครู ครูคิดว่าการตามใจลูกเป็น
ในพ่อแม่ทุกระดับไม่ขึ้นกับระดับความรู้หรืออาชีพ
เพราะซื้อให้ด้วยความรักลูก เป็นสิ่งที่ทำให้ลูกมี
ความสุขเมื่อได้ทานขนมตามต้องการ และคิดว่า เด็ก
เป็นสิ่งที่คู่กันกับขนม

“เป็นเอาขนมมาหื้อละอ่อนกิน เป็นว่าก็
เพราะเอ็นดูละอ่อน ฮักละอ่อน เขาจะว่าเป็น จะ
ห้ามเป็นก็บได้”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 3

“พ่อแม่บับใจลูกเลย ส่วนใหญ่ตามใจ..ทุก
ระดับเลยคุณหม่อ หม่อมว่าเป็นคงไม่ได้ซื้อขนมเพื่อ
เป็นการชดเชยเวลาอะหยังนะ แต่คิดว่าลูกอยากกิน
หยัง เป็นมีแ่งซื้อได้ก็ยินดีซื้อหื้อลูกกิน”

ครู/ผู้ดูแลเด็กคนที่ 1

“ความรู้สึกของแม่ก็คงจะคิดว่าลูกมีความสุข
ที่ได้กินขนมมากกว่าผลไม้ ความรู้สึกเขา... เขาว่า
เด็กมันดีคู่กันกับขนม”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 2

จากการศึกษา พบว่า เหตุผลส่วนหนึ่งที่พ่อแม่/
ผู้ปกครอง ต้องยอมให้เด็กรับประทาน/ซื้อขนม
ตามใจชอบทั้งๆที่บางครั้งก็เไม่อยากซื้อให้มัน มักจะ
เป็นเพราะตัดรำคาญ เไม่อยากให้ลูกงอแง เพราะพ่อ
แม่เห็นว่าการให้ลูกยอมมาโรงเรียนสำคัญกว่า

“ซื้อหื้อมันแล้วใจไปเหี้ยถ้าบ่อนมันบยอม จะ
งอแง จะบ๊อบใจ ถ้าได้แล้วก็จะดัก(เจียบ)ละ..”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 2

“..ด้วยใจลูก ชื่อนั้นชื่อนี้ก็ติดปัญหา คัดรำคาญ มันกวนใจนะ..”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 3

“ถ้าบ่ยอมหื้อซื้อ ก็จะไม่ยอมลงรถ พอได้ก็จะเดินไปซื้อเอาของเล่น ขนมดีชื่อกับกิน บ่แม่ก็รู้แต่ก็บ่ว่าอะหยัง อาจจะคิดว่า ลูกเป็นบ่อแงตอนมาร. ยอมลงรถก็ดีละ..”

ครู/ผู้ดูแลเด็กคนที่ 1

จากการศึกษา พบว่า คนในครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนต่อการกินขนมของเด็ก

“มันไม่ใช่แม่ซื้อคนเดียว บ้าด้วย พ่อด้วย”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 2

“ถ้ามาโรงเรียน ตาจะซื้อหื้อ ถ้าอยู่บ้านแม่จะเป็นคนซื้อ”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 3

จากการศึกษา ยังพบว่าครอบครัวที่มีบรรยากาศของความขัดแย้งในบุคคลในครอบครัว จะส่งผลถึงความไม่เอาใจใส่ในพฤติกรรมการณ์บริโภคของเด็ก พ่อแม่ไม่มีการพูดคุยกันเรื่องการกินขนมของลูก บรรยากาศในครอบครัวไม่เอื้อต่อการรับประทานร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ทำให้ลูกไม่ทานข้าว แต่อยู่ที่โรงเรียน เด็กจะรับประทานอาหารได้เป็นปกติ

“ที่บ้าน บ่แม่ก็บ่ค่อยได้อู้กัน กินข้าว ก็บ่ได้กินด้วยกัน”

ป้าเด็ก ครอบครัวที่ 2

“ครูจะบอก แกก็บอกตวย ว่าอยู่ที่โรงเรียนกินทุกอย่างแต่อยู่บ้านบ่ยอมกิน มันบอกว่าบ่ลำ ดีบ้านมันบ่ลำ ดีรร.มันลำ เพราะเพื่อนเยอะ แย่งกันกิน.....อยู่บ้านกินคนเดียวไม่ยอมกิน..”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 2

แต่จากการศึกษา ยังพบว่า มีครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูลูกด้วยความเอาใจใส่ ดูแลสั่งสอนลูกเช่นอธิบายให้ลูกรับรู้และเข้าใจวิถีชีวิต ที่ไม่เหมือนเพื่อนๆ เช่นการไม่กินขนมขบเคี้ยว ไม่ซื้อขนมที่มีของแถมเหมือนเพื่อนๆ ลูกเคยร้องไห้กลับ

บ้านมาบอกว่าโดนเพื่อนล้อเรื่องเอาอาหารปิ่นโตไปโรงเรียน มีแต่ผัก เพื่อนไม่ยอมทานด้วย พ่อแม่ไม่ให้ลูกกินพวกขนมกรุบกรอบ และให้ลูกเลือกซื้อขนมเอง โดยอธิบายให้รู้จักซื้อขนม ว่าขนมแบบใด มีประโยชน์หรือไม่ มีราคาแพงเกินไปหรือไม่ ลูกก็จะรับฟัง รวมทั้งใช้เวลาช่วงดูทีวีด้วยกันและช่วงทานข้าวเย็นที่จะพูดสั่งสอนอบรมลูกไปด้วย พ่อแม่ปลูกข้าว ปลูกผักผลไม้กินเองในครอบครัว ถ้าต้องซื้อผักจากตลาด ก็จะทำให้ความเอาใจใส่กับการล้างผักให้สะอาด โดยล้างแล้วแช่ต่างทับทิมทุกครั้ง

“บางที่ถึงเวลาข้าว ลูกก็ดูข้าวตวย มีละครก็ดูละคร ช่วงดูก็สอนลูกไปตวย. ผมจะสอนตอนกินข้าวแลง ช่วงนี้สอนได้”

“ปลูกผักกินเอง เราบ่ค่อยไว้วางใจผักที่ขายเนาะ เขาว่าปลอดสารพิษจะปลอดจริงหรือเปล่าเราก็ไม่รู้ ผมไม่แน่ใจถ้าเป็นของเราปลูกเองก็โอเคเนาะ”

พ่อแม่เด็ก ครอบครัวที่ 1

“ครูหม่มบอกว่าของขบเคี้ยวบ่มีประโยชน์ แต่ทำไมเพื่อนยังซื้อกัน ซึ่งคนนี้จะไม่เคย (เน้นเสียง) เอาขนมมาโรงเรียนเลย ห้องหม่มจะมีคนนึง ชื่อ น้อยแพรว แกจะไม่เอาขนมมาโรงเรียนเลย แกจะเอาผักต้ม ผักนึ่งใส่ปิ่นโตมา บ่แม่เบ็นจะหื้อมากินที่โรงเรียนตอนเช้า เป็นปิ่นโต3ชั้น ชั้นแรกเป็นข้าวเปล่า ชั้นที่2เป็นกับข้าวชั้นสุดท้ายจะเป็นผลไม้สดหรือผักต้ม แกจะนั่งกินก่อนเข้าห้อง แกจะนั่งกินแบบกระต่ายเลยเวลากัดถั่วฝักยาวกิน เฮานี้นั่งผ่อ กินได้หยังไดดีขมๆก็กินได้อย่างมะระขึ้นกเอียะ..แกชอบ(เสียงสูง)...คุณหม่อ..”

ครู/ผู้ดูแลเด็กคนที่ 1

2.2 ด้านสื่อโฆษณาขนมทางโทรทัศน์

จากการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของพ่อแม่/ผู้ปกครอง ครู/ผู้ดูแลเด็กและคนขายขนมต่อการโฆษณาขนมทางโทรทัศน์ ในปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่สื่อออกมาทางโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นในด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูล ความถี่

ของการโฆษณาที่มากเกินไป โดยเฉพาะในช่วงรายการการ์ตูนของเช้าวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งพบว่า มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของเด็ก ในเรื่องของขนมชนิดต่างๆมากมาย จูงใจให้เด็กอยากรับประทาน/ซื้อ และในการดูโทรทัศน์ พ่อแม่/ผู้ปกครอง มักจะปล่อยให้เด็กดูทีวีตามลำพัง พ่อแม่ไม่ได้อยู่ด้วย เนื่องจากต้องทำงานบ้าน หรือออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้ไม่มีโอกาสให้คำแนะนำหรือบอกข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับสิ่งที่สื่อออกมาทางโทรทัศน์ให้เด็กได้รับรู้

“ผมตั้งบ่เห็นด้วยกับโฆษณาขนม มันเป็นธุรกิจของเขา มันมีส่วนผสมของน้ำตาลกับอย่างอื่น แหมมันมากเกินไปผมก็คิดว่าทางการยังบ่ห้ามพองหยั่งอ.ย. มันโฆษณาเกินไปครับ อยากให้ลดการโฆษณาลงพองหยั่งไปเนี่ย สิทั้งนั้น และมันก็แพงตวย”

พ่อเด็ก ครอบครัวที่ 1

“มันเกินจริงไปหน่อย....อย่างโฆษณาในทีวี มีของแถมเต็มมันแปลงร่างได้ แต่เวลาซื้อมามันแปลงร่างบ่ได้....”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 1

“เรื่องดูทีวีเป็นบ่สนใจปล่อยให้ดูไป เป็นก็จะไปทำอย่างอื่นทิ้งลูกหื้อดูคนเดียว”

ครู/ผู้ดูแลเด็กคนที่ 3

จากการศึกษา ยังพบว่า ความคิดเห็นของครูต่อการโฆษณาขนมทางโทรทัศน์นั้นเห็นว่าการห้ามโฆษณาไม่ได้ แต่ควรควบคุมที่ กระบวนการผลิตขนมให้คำนึงถึงความปลอดภัย ลดส่วนผสมที่เป็นผงชูรส,เกลือ รวมทั้งผลิตขนมประเภทที่มีประโยชน์ต่อเด็ก ครูคิดว่าโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการที่จะช่วยสอน/ให้คำแนะนำแก่เด็กในการดูทีวี ช่วยให้ได้หัดฝึกคัดกรอง ว่าสิ่งใดดีมีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ โฆษณาไหนเกินจริงหรือไม่อย่างไรและคิดว่าเป็นวิธีที่น่าจะได้ผล

“.....ของอย่างอ้มนักก็ห้ามบ่ได้นะ.....ถ้าควบคุมได้ก็ควรจะควบคุมในเรื่องของส่วนผสม เฮา

ก็อู้ว่าขนมกับเด็กของมันคู่กัน น่าจะควบคุมเรื่องผงชูรส แต่ถ้าจะห้ามเรื่องโฆษณา ห้ามเด็กกินขนม รณรงค์บ่หื้อละอ่อนกินขนม มันทำบ่ได้หรอกตราบใดตั้ยยังมีโฆษณา ตราบใดตั้ยยังผลิตอยู่ ยิ่งเป็นเลย์อี่หนะ..ยาก..แต่ได้ยืนว่าลดโซเดียม ลดผงชูรสแต่ว่ามันก็ตึงบ่ได้อยู่ตึงจะ.. คุณหมอ..คุณหมอบ่ก้อเจ้า..ทางที่ดีน่าจะเอานโยบายผลิตของดีมีประโยชน์สำหรับเด็กมากกว่า..”

ครู/ผู้ดูแลเด็กคนที่ 1

“...คิดว่าทางโรงเรียนต้องช่วยกันสอนละอ่อนในเมื่อเรารู้ว่าเราพูดกับผู้ใหญ่ไม่ได้เราก็อพูดกับเด็กดีกว่าเพราะ ผู้ใหญ่จะปล่อยให้เด็กเลือกตนเอง เราก็อสอนให้เด็กเลือกเป็นด้วยตัวเอง คิดว่า...ทำแบบนี้แล้วน่าจะได้ผลนะ....”

ครู/ผู้ดูแลเด็กคนที่ 3

2.3 ศูนย์เด็กเล็ก

จากการศึกษา พบว่า นโยบายของศูนย์เด็กเล็กเกี่ยวกับการบริโภคขนมของเด็กนั้น ยังให้เด็กนำขนมติดกระเป๋ามาทานที่ศูนย์ได้ และพ่อแม่สามารถฝากเงินไว้ที่ครูให้ซื้อในตอนบ่ายได้โดยศูนย์มีนโยบายห้ามทานพวกอมยิ้มและลูกอมที่มีรสหวานมากๆ ถ้าเห็นเด็กทานจะให้โยนทิ้งทันที แต่ยังไม่สามารถห้ามพวกขนมกรุบกรอบได้

“ส่วนมากจะหื้อกินตอนก่อนบักบ้านหลังตื่นนอน..ตอนเจ้าจะหื้อละอ่อนเล่นซัก 15 นาที พอเข้าห้องเรียนก็จะห้ามเอาอะหยังมากินในห้องเรียน จะบังคับเลย บ่หื้อกิน..”

“ถ้าเฮาหันละอ่อนถือพวกอมยิ้มแบบนี้จะหื้อทิ้งทันที จนตอนนี้หมดไปเลย ละอ่อนจะบ่ซื้อแต่ถ้าพวกขนมของอะหยังนี้ เฮายังห้ามบ่ได้นะ.....”

ครู/ผู้ดูแลเด็กคนที่ 3

จากการศึกษา พบว่า สำหรับการเรียนการสอนของศูนย์เด็กเล็ก ครู/ผู้ดูแลเด็กจะมีการสอนเด็กในเรื่องอาหาร/ขนมที่มี/ไม่มีประโยชน์ สอดแทรกในบทเรียนเป็นปกติในทุกชั้นเรียน โดยผ่าน

ทางกิจกรรมต่างๆ เช่น ระบายสี เกมสัจจับคู่ เป็นต้น สำหรับข้อจำกัดของศูนย์ คือ การที่ครู/ผู้ดูแลเด็กมักไม่มีเวลาพูดคุยอย่างละเอียดกับพ่อแม่/ผู้ปกครอง เรื่องการกินขนมของเด็กเลย เพราะ พ่อแม่/ผู้ปกครองก็ต้องรีบไปทำงานในตอนเช้า กลับจากที่ทำงานมารับลูกก็เป็นเวลาเย็นมากแล้ว เด็กบางคนพ่อแม่/ผู้ปกครองไม่ได้มารับเอง มีรถรับ-ส่ง ทำให้ครู/ผู้ดูแลเด็กและพ่อแม่/ผู้ปกครองมักจะไม่ได้พบปะพูดคุย ในเรื่องต่างๆ ของเด็กอย่างละเอียดมากนัก แต่จากการพูดคุยกับพ่อแม่/ผู้ปกครองบางคนพบว่ารู้สึกชื่นชมครู/ผู้ดูแลเด็ก เพราะส่วนใหญ่รักเด็กและปลูกฝังนิสัยในเรื่องการรับประทานพวกผักและผลไม้ได้ดี

“แทบจะบได้อยู่กับพ่อแม่เลย ยืนกระเป๋าสเสร็จก็จะรีบไปรับจ้างเลยบมีเวลาอยู่กับเลย”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 3

“น้องเนยกินผักได้ก็เพราะโรงเรียนนี้ตอนอยู่ที่บ้านไม่กินแต่พอมานี่กินพวกผักได้ เช่น ผักบวบ ผักถั่วแขก”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 4

“...ครูเป็นรักเด็กค่ะ..อย่างนกเลือกที่นี่ก็เพราะว่าเป็นดูแลลูกเขาเหมือนกับลูกเป็นฮักละอ่อนดี อย่างน้องเนยนี้เอามาตอนขวบกับ 3 เดือน เพราะนกต้องทำงานเนาะ เป็นก็ดูแลหื้อจนติดเลย ก็เลยบกล้าจะเอาไปตีไหน ละก็ใกล้บ้านตวย....”

แม่เด็ก ครอบครัวที่ 4

อภิปรายผล

พฤติกรรมกรรมการบริโภคขนมของเด็กก่อนวัยเรียนจากสภาพเงื่อนไขบริบททางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้แบบแผนและการดำรงชีวิตของประชาชนเปลี่ยนไปจากเดิม พ่อแม่ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านมากขึ้น ไม่สามารถเลี้ยงดูลูกได้เอง หรือมีเวลาเลี้ยงดูน้อยลง ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการเลี้ยงดู ประกอบกับการแพร่เข้ามาของความเจริญของสังคมเมือง และวิวัฒนาการทางเทคโนโลยี

การสื่อสารต่างๆ ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคของประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียนที่มีการบริโภคแป้งและน้ำตาลสูงขึ้น ในขณะเดียวกันรูปแบบของขนม ได้แก่ ของว่าง ขนมขบเคี้ยวต่างๆ ในกลุ่มแป้งและน้ำตาล และเครื่องดื่มจำพวกน้ำหวาน น้ำอัดลม ฯลฯ ได้เพิ่มจำนวนและหลากหลายรูปแบบมากขึ้น มีการรณรงค์ชมเชยเมืองเข้ามาในวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนซึ่งรวมการอบรมเลี้ยงดูเด็กส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคขนมของเด็ก ก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียนตามมา

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า เด็กรับประทานขนมทุกวัน อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง เข้า-เย็น ค่าขนมโดยเฉลี่ยวันละ 10 บาทต่อคนขนมที่เด็กนิยมรับประทานจะเป็นพวกขนมกรุบกรอบ ขนมของพวกมันฝรั่งทอด เช่น เลย์ ตะวัน ฮานามิ ไปเต รวยเพื่อน บั๊ไทย ลูกอม, ชอคโกแลต,หมากฝรั่งชิเครท พวกเครื่องดื่มที่เด็กนิยมกันมาก ได้แก่ นมเปรี้ยววอดซ์มิลล์ น้ำหวาน ไอศกรีมโยเกิร์ตและ น้ำอัดลม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมนึก ชาญด้วยกิจและคณะ (2547)³ ที่พบว่า เด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 64.6 กินขนม 1-2 รายการ ค่าขนมโดยเฉลี่ย 11.9 บาท และจากการศึกษาสถานการณ์การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปี 2549 ของศรีสุตา ลีละศิริ และคณะ⁶ พบว่าเด็กที่นำขนมมาที่ศูนย์เด็กมีร้อยละ 37.4 มากกว่าครึ่งเป็นขนมกรุบกรอบ โดยจะนำมาคนละ 1-2 ถุง รวมทั้งการศึกษากฎการบริโภคขนมของบุปผา ไตรโรจน์⁷ พบว่า ขนมต่างๆ นมกล่องและนมเปรี้ยวเป็นอาหารว่างที่เด็กกินประจำ เด็กกินขนมทุกวัน ร้อยละ 76.4 โดยเฉลี่ย 2.9 ครั้งต่อวัน ขนมส่วนใหญ่ที่รับประทานนอกมื้ออาหาร ได้แก่ ขนมปังกรอบ ขนมบรรจุถุง และดื่มเครื่องดื่มที่มีรสหวาน เช่น น้ำอัดลม น้ำหวาน นมรสหวานโดยพฤติกรรมกรรมการบริโภคขนมในเด็กก่อนวัยเรียนที่ศึกษาครั้งนี้มีรูปแบบไปในแนวเดียวกันกับกลุ่มเด็กประถมศึกษา จากการศึกษากฎการบริโภคของสุณี วงศ์คงคาเทพ และคณะ (2540)⁸ ที่พบว่าร้อยละ 82 ของขนมที่มี

การขายในร้านค้าของหมู่บ้านเป็นกลุ่มลูกอมและแปรงกรอบและมีความถี่ในการบริโภคขนมของเด็ก 1.91 ครั้งต่อวัน

เด็กนิยมรับประทานขนมขบเคี้ยวและเครื่องดื่มนมเปรี้ยวที่มีรสหวาน ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและสอบถามจากพ่อแม่ / ผู้ปกครอง โดยเฉพาะ พ่อแม่ มักจะเตรียมขนมขบเคี้ยว เป็นอาหารว่าง เพราะหาซื้อง่าย สะดวกและเด็กชอบรับประทาน รวมถึงการส่งเสริมการขาย โดยวิธีแจกของแถมมาในซองรูปแบบการบริโภคขนมขบเคี้ยวนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศรีสุตา ลีละศิธร และคณะ⁶ (2549) ที่พบว่าขนมที่เด็กในศูนย์เด็กเล็กนำมาที่ศูนย์ ส่วนใหญ่เป็นขนมกรุบกรอบและเด็กนำมากินก่อนเข้าเรียนในตอนเช้า นอกจากนี้ การศึกษาของบุญเอื้อย วาณิชชากรและคณะ (2545)⁹ พบว่า ใน 1 วันขนมขบเคี้ยวเป็นอาหารว่างที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ขณะที่การศึกษาของ จรูญ ยาณะสารและคณะ (2537)¹⁰ พบว่า ขนมขบเคี้ยวเป็นขนมที่เด็กนักเรียนชั้นประถมปีที่ 3-6 นิยมรับประทานทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยสรุปแล้ว จากข้อมูลที่ได้ แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงในการบริโภคอาหารว่างที่ไม่มีประโยชน์ และจากการทบทวนจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่า เด็กมีแนวโน้มบริโภคขนมและอาหารว่างเพิ่มขึ้น ซึ่งหากยังไม่มีการตระหนักถึงการควบคุมการบริโภคขนมของเด็ก ก็อาจจะทำให้เกิดผลกระทบกับเด็ก อาจทำให้เกิดโรคเรื้อรังอื่นๆ ตามมา

เด็กซื้อขนมที่ร้านขายขนมในหมู่บ้านและที่ตลาดเวลาแม่พาไปตลาดด้วยกัน เด็กโตจะเลือกซื้อขนมเอง โดยเลือกซื้อขนมที่มีรูปลักษณะหรือมีของแถมที่ถูใจ ซื้อเลียนแบบเพื่อนและมีการใช้ขนมเป็นข้อต่อรองกับพ่อแม่ในการยอมมาโรงเรียน พ่อแม่ต้องซื้อขนมให้เพื่อตัดรำคาญและไม่อยากให้ลูกหงุดหงิด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวรารังคณา อินทโลหิต และคณะ⁷ ที่พบว่า เหตุผลหลักในการซื้อขนมให้บุตร

หลาน คือ เพื่อตัดรำคาญ และสงสารเด็ก ปัจจุบันที่มีผลให้เด็กบริโภคขนมมาก คือ สิ่งแวดล้อม ได้แก่ แหล่งขนม (ร้านค้าในหมู่บ้านที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก) การเห็นเพื่อนมีหรือกินขนม เพราะเด็กเห็นเพื่อนกินก็อยากกินเช่นกัน

ส่วนใหญ่เด็กรับรู้เรื่องขนมจาก เพื่อนๆ เด็กโตร้านขายขนม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากโฆษณาขนมในทีวีในช่วงรายการการ์ตูนวันเสาร์-อาทิตย์ ทางด้านความสัมพันธ์ในการดูโทรทัศน์ของพ่อแม่/ผู้ปกครองร่วมกับเด็ก พบว่า ส่วนใหญ่เด็กดูโทรทัศน์กันเองตามลำพังโดยพ่อแม่ไม่ได้อยู่ดูด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของฉลองชัย สกลวัฒน์¹¹ ที่ได้สรุปปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการกินขนม มาจากผู้ปกครอง ตัวเด็กและสภาพแวดล้อมในระดับครอบครัว โดยผู้ปกครองมีทัศนคติว่าขนมเป็นสิ่งที่คู่กับเด็กและไม่มีอันตรายต่อเด็ก จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่เด็กจะกินขนมนอกจากนั้นร้านขนมยังใกล้บ้านทำให้เด็กซื้อได้ง่ายการซื้อขนมในวัยนี้ผู้ปกครองปล่อยให้เด็กเลือกขนมเองเด็กบางคนเรียนรู้จากโฆษณาในโทรทัศน์แล้วเรียกร้องกับพ่อแม่ผู้ปกครองบางคนให้เงินเด็กไปซื้อเอง

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคขนมของเด็กก่อนวัยเรียน ด้านครอบครัว / อิทธิพลของด้านครอบครัว จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาพบว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกในครอบครัว มีความเชื่อมโยงกับความรู้ และ ทัศนคติในด้านต่างๆ ในการดำรงชีวิตของพ่อแม่/ผู้ปกครอง ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคขนมของเด็ก ในครอบครัวที่พ่อแม่มีความรู้เกี่ยวกับผลเสียของขนมและมีทัศนคติในเชิงลบต่อขนมที่ไม่มีประโยชน์ก็จะอบรม สั่งสอนให้ลูกรู้เกี่ยวกับผลเสียของขนมและมีการสร้างเงื่อนไขในการบริโภคขนมของเด็ก ซึ่งรวมอยู่ในวิธีการปลูกฝังนิสัยและทักษะในด้านอื่นๆ ในชีวิตของเด็ก ทำให้มีวินัยในชีวิตในทุกด้าน พฤติกรรมของเด็กที่ใช้ขนมเป็นเงื่อนไข หรือข้อต่อรองในการยอมไปโรงเรียน ก็

เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงอำนาจของเด็กที่มีต่อพ่อแม่ ซึ่งพ่อแม่ควรตระหนักและให้ความใส่ใจที่จะให้คำอธิบาย หรือแสดงให้เห็นถึงการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสม ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือรูปแบบ/ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กในด้านต่างๆที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ดังครอบครัวที่ 1 ที่พ่อแม่สามารถควบคุมและตั้งเงื่อนไขในการรับประทานขนมของลูกได้ ในขณะที่ครอบครัวที่ 2 พ่อแม่และปู่ ไม่สามารถควบคุม สั่งสอน อบรมเด็กให้มีการคิดและปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมในเรื่องต่างๆได้เลย

ในมิติของการส่งเสริมการบริโภคขนม พบว่าพ่อแม่บางคนมักจัดเตรียมขนมให้กับเด็ก โดยเชื่อว่ามีประโยชน์ จึงมีส่วนทำให้เด็กบริโภคมากขึ้น นอกจากนี้ การจัดหาขนมให้ยังเป็นการแสดงความรัก ความเอ็นดูที่ผู้ใหญ่มีต่อเด็ก การศึกษาของ วรางคณา อินทโลหิต และคณะ¹² (2545) ก็พบเช่นเดียวกันว่า การเลี้ยงดูจากผู้ปกครองมีส่วนทำให้เด็กบริโภคมากขึ้น เพราะผู้ปกครองมีค่านิยมว่า ถ้าเด็กไม่ได้กิน จะทำให้เด็กมีปมด้อย หรือน้อยหน้าเพื่อน และผู้สูงอายุในครอบครัว มักเป็นผู้ซื้อขนมให้กับเด็ก การให้ขนมของผู้ปกครอง เป็นการให้เพื่อตัดรำคาญ แต่บางครั้งก็เป็นสื่อทดแทนความรัก

ในมิติของการควบคุมการบริโภคขนม พ่อแม่ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ไม่ดีกับพวกลูกอม หวานฝรั่ง น้ำอัดลม จึงหลีกเลี่ยงไม่让孩子รับประทานขนมเหล่านี้ หรือบางครั้งก็มีเงื่อนไขกำหนดในการรับประทาน ดังนั้น ครอบครัวจึงมีความสำคัญที่สุดที่จะเป็นผู้ปลูกฝังพฤติกรรมกรรมการบริโภคของเด็ก ให้เกิดการบริโภคที่เหมาะสม

สำหรับระบบของศูนย์เด็กเล็ก มีส่วนกำหนดการบริโภคของเด็ก เนื่องจากทำหน้าที่เป็นแหล่งอบรมบ่มนิสัย และให้ความรู้แก่เด็ก ให้เด็กมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง เหมาะสม รวมถึงนโยบายของศูนย์เด็กเล็กที่ศึกษานี้ ที่มีนโยบายห้ามรับประทานขนมที่

เสี่ยงต่อฟันผุโดยเด็ดขาด ได้แก่ พวกลูกอมต่างๆ อยัม และพวกหมากฝรั่ง เป็นต้น ฉะนั้นจึงไม่เอื้อให้เกิดเกิดการบริโภค

จะเห็นว่าภายใต้เงื่อนไขต่างๆ ในการกำหนดการบริโภคขนมทั้งในมิติของการส่งเสริมและการควบคุม ทำให้เด็กมีโอกาสในการบริโภคแตกต่างกัน โดยเฉพาะปัจจัยพื้นฐานของครอบครัวในการเลี้ยงดูเด็กให้รู้เท่าทันต่อปัจจัยต่างๆที่มีในสังคม ดังนั้นทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในชุมชนไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่/ผู้ปกครอง บุคลากรสาธารณสุข ศูนย์เด็กเล็ก/โรงเรียน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเข้ามาร่วมกันหาแนวทางที่จะสร้างความเข้มแข็งในครอบครัวให้เกิดขึ้นเกิดครอบครัวที่อบอุ่นสมาชิกในครอบครัวมีความรัก ความเข้าใจที่ติดต่อกัน ซึ่งก็จะส่งผลให้เด็กมีสุขภาพที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม เต็มโตขึ้นเป็นเยาวชนที่ดีของชุมชนต่อไป

ด้านสื่อโฆษณาขนมทางโทรทัศน์

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา พบว่า การดูโฆษณาขนมทางโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็กมาก ทำให้เด็กรู้จักขนม เกิดความรู้สึกอยากทานขนมตามที่เห็นในโฆษณา อยากได้ของแถมที่ติดมากับขนม สอดคล้องกับการศึกษาของ วรางคณา อินทโลหิต และคณะ (2545)¹² ที่พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม คือ เพื่อน ร้านขายขนม และสื่อโฆษณา เป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กรับประทานขนมมากน้อยต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของดำรง อารงเลาะห์พันธุ์ (2547)¹³ ที่พบว่า เด็กนักเรียนนิยมบริโภคอาหารว่างที่มีโฆษณาทางโทรทัศน์ ส่วนหนึ่งไม่ต้องการอรรถประโยชน์จากอาหารว่างที่บริโภค แต่ต้องการคุณค่าอื่นที่โฆษณาสร้างขึ้นผ่านทางโทรทัศน์ เช่น การสะสมของเล่น ซึ่งเป็นของแถมที่เป็นตัวการ์ตูนญี่ปุ่น ส่วนใหญ่เด็กดูโทรทัศน์กันเองตามลำพัง พ่อแม่จะไม่ได้นั่งดูด้วย เพราะต้องทำงานบ้าน หรือออกไปประกอบอาชีพหลักของครอบครัว เช่น ต้องออกไปขายของหา

รายได้เข้าครอบครัวซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดำรง อารงเลาะห์พันธุ์ (2547)¹³ ที่พบว่า ความสัมพันธ์ในการดูโทรทัศน์ของพ่อแม่/ผู้ปกครองร่วมกับเด็กนั้น ส่วนใหญ่พ่อแม่ไม่ได้อยู่ด้วย เพราะต้องทำภารกิจอื่น เช่น ทำความสะอาดบ้าน ทำอาหาร ประกอบอาชีพหลักของครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษาในกลุ่มอายุ 10-12 ปีที่ชมรมทันตสาธารณสุข ภูเก็ต (2535)¹⁴ ได้ทำการศึกษถึง ผลกระทบของการโฆษณาบนทางโทรทัศน์ที่มีผลต่อการบริโภคขนมของเด็กในเขตเทศบาลของจังหวัดปทุมธานี สมุทรปราการ นนทบุรี โดยสุ่มประชากรเด็ก จำนวน 900 คน พบว่า จากจำนวนขนมที่มีการโฆษณาในโทรทัศน์ 39 ชนิด เป็นขนมที่เด็กรู้จักทางโทรทัศน์เฉลี่ย 36 ชนิด รู้จักทางโทรทัศน์และเคยบริโภคด้วยเฉลี่ย 30 ชนิดโดยสาเหตุที่นักเรียนซื้อขนมมาบริโภค เพราะความอร่อยมีประมาณร้อยละ 67 ความหิวกระหายประมาณร้อยละ 36 และจากเห็นโฆษณาประมาณร้อยละ 31 เมื่อสอบถามถึงความรู้สึกของเด็ก เมื่อเห็นโฆษณา พบว่า เด็ก ประมาณร้อยละ 59 จะรู้สึกอยากกินขนม

ข้อค้นพบเบื้องต้นของการศึกษานี้พบว่าการทำความเข้าใจพฤติกรรมการบริโภคขนมของเด็ก

ก่อนวัยเรียนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจและเรียนรู้ถึงการรับรู้และพฤติกรรมของพ่อแม่/ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ สังคมหรือชุมชนแต่ละสังคมหรือชุมชนย่อมมีวิถีชีวิต วิถีปฏิบัติที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ ยังต้องเข้าใจและเรียนรู้ถึงกระแสวัฒนธรรมบริโภคที่มีอิทธิพลต่อพ่อแม่/ผู้ปกครองและเด็กก่อนวัยเรียน ทำให้เด็กได้เรียนรู้ถึงการบริโภคขนม ทั้งนี้ สื่อโฆษณามีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการบริโภคขนมเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นวิถีแห่งการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก จึงต้องเข้าใจทั้งบริบทสังคมวัฒนธรรมระดับครอบครัว ชุมชนและ บริบทสังคมวัฒนธรรมระดับมหภาค คือ สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ กระแสวัฒนธรรมบริโภคไปพร้อมๆ กันด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ กลุ่มพ่อแม่/ผู้ปกครอง, ครู/ผู้ดูแลเด็กของ ศูนย์เด็กเล็กถิ่นฐานกร และผู้จำหน่ายขนมที่เสียสละเวลาให้ข้อมูล และ ผศ.ทพ.ดร.ทรงวุฒิ ดวงรัตนพันธ์ คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้มาโดยตลอด

เอกสารอ้างอิง

1. จันทนา อึ้งชูศักดิ์. นโยบายและกลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในเด็กปฐมวัย. ข้อเสนอเชิงนโยบายและกลยุทธ์ การสร้างเสริมสุขภาพช่องปากของประชาชนไทยกลุ่มอายุต่างๆ ในทศวรรษหน้า. โรงพิมพ์บริษัท สามเจริญพาณิชย์ จำกัด สิงหาคม 2549 ; หน้า 48.
2. ปิยะดา ประเสริฐสม. เด็ก ขนมหวาน ฟันผุ. วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม 2546 ; 26 : 31-33
3. สมนึก ชาญด้วยกิจและคณะ. อิทธิพลของพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กไทยอายุ 6-30 เดือนต่อการเกิดโรคฟันผุ ว.ทันต. 2547; 123-136
4. สุณี วงศ์คงคาเทพและคณะ. พฤติกรรมการบริโภคอาหารรสหวานกับปัญหาฟันผุและโรคอ้วนของเด็กไทยอายุต่ำกว่า 5 ปี. กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2550 โรงพิมพ์

เอกสารอ้างอิง

- ออนพรีนซ์ข้อพ.
5. กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. รายงานผลการสำรวจสถานะทันตสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2543-2544 โรงพิมพ์บริษัท สามเจริญพาณิชย์ จำกัด เมษายน 2545; หน้า 23
 6. ศรีสุตา ลีละศิธรและคณะ. สถานการณ์การจัดอาหารว่างและการแปรงฟันในศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล ปี 2549. พิมพ์ครั้งที่ 1 โรงพิมพ์ออนพรีนซ์ข้อพ กทม. 2549
 7. บุปผา ไตรโรจน์.รายงานการทบทวนวรรณกรรมเรื่องพฤติกรรมบริโภคกับสุขภาพช่องปากเด็กวัยก่อนเรียน. สนับสนุนโดยมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ เอกสารอัดสำเนา, 2548
 8. สุณี วงศ์คงคาเทพและคณะ. การวัดสภาพพฤติกรรมกรรมการบริโภคขนมของเด็กประถมศึกษา ต.โคกสูง อ.พัฒนานิคม จ.ลพบุรี. รายงานการวิจัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี 2540: 60
 9. บุญเอื้อ ยงวานิชกรและผุสดี จันทรบาง. การบริโภคขนมของเด็กประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี. วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม 2546 ;26-74
 10. จรูญ ยาณะสาร, ดนัย วิณะคุปต์, พลแก้ว วัชรชัยสุรพล, มานพ ชันดีและกาญจนา หัตถสิน. รายงานวิจัยเรื่องพฤติกรรมกรรมการบริโภคขนมของนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่,สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ 2537.
 11. ฉลองชัย สกลวสันต์. บริบทการดำเนินชีวิตของครอบครัวที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากในเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาทันตกรรมป้องกัน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547
 12. วราภรณ์ อินทโลหิตและคณะ. การศึกษาพฤติกรรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองต่อสถานะสุขภาพช่องปากเด็กวัยก่อนเรียน. วิทยาสารทันตสาธารณสุข ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2545 : 56-68
 13. ดำรง อารังเลาหะพันธุ์. ผลกระทบทางสุขภาพของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาจากภาพยนตร์โฆษณาอาหารว่างทางโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาทันตกรรมป้องกัน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
 14. ชมรมทันตสาธารณสุขอุตร. ผลกระทบของการโฆษณาขนมทางโทรทัศน์ที่มีต่อการบริโภคขนมของเด็กอายุ 10-12 ปีในเขตเทศบาลของจังหวัดปทุมธานี-สมุทรปราการ-นนทบุรี. จุลสารข้อมูล คปอส.เรื่อง ขนมเด็ก กับการโฆษณา 2535.



Original Article

Confectionary Consumption Behaviors and Associated Factors in Pre-school Children at Thanakorn Daycare Center Tambon Cholae, Amphur Maetang, Chiangmai Province

Panthip Jearwattanakanok * D.D.S.
Chaweewan Boonyares * Cert. (Dental Nurse)

Abstract

The objective of this study was to know the confectionary consumption and its associated factors among pre-school children. Thanakorn daycare center in Tambon Cholae Amphur Maetang Chiangmai was chosen. During April to September 2006, Observation and In-depth interview were conducted to subjects who were parents in 4 families, 3 teachers or daycare providers and 2 shopkeepers who sold confectionary. The findings were : pre-school children started consuming confectionary at age of one year, they took confectionary twice a day. High starch and sweets were their favorites. There were several factors influenced confectionary consumption, including friends and television commercial advertisement.

Key words : *Pre-school Children, Confectionary, Confectionary Consumption Behaviors*

* Maetang Hospital, Chiangmai province